

BESLUT

2019-03-18

Dnr: 18/03770

SAKEN

Aktuellt, SVT2, 2018-10-17, inslag om penningtvättsanklagelser mot bank; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Inslaget frias. Det strider inte mot kraven på opartiskhet och saklighet.

INSLAGET

Inslaget handlade om att Nordea anklagats för penningtvätt och påannonserades av en programledare enligt följande.

Nu till anklagelserna mot storbanken Nordea för inblandning i omfattande bedrägerier och penningtvätt. Den amerikanska finansmannen [namn] hävdar att hundratala Nordea-konton har använts för miljardaffärer med ljusskygga bolag i Estland och Litauen.

Därefter sa en reporter bland annat följande.

Vad gör de på banken efter tre? Sköter tvätten verkar det som, att döma av nya uppgifter. Enligt en rapport som den amerikanska finansmannen [namn] lämnat till svenska myndigheter kan Nordea ha möjliggjort penningtvätt av 1,5 miljard kronor från kriminell verksamhet via 365 olika Nordea-konton i Sverige, Norge, Danmark och Finland.

Sedan följde en intervju med finansmannen och reportern beskrev även hur han, efter att hans investmentbolag utsatts för skattebedrägeri, utrett brottslingarna bakom och bankerna som medverkat till penningtvätt. Reportern sa att ett gigantiskt penningtvättssystem hade avslöjats och att uppgifterna om Nordea också var kopplade till det. Sedan sa hon följande.

Nordeas kunder i Skandinavien ska ha fått betalt från företag som inte existerar för varor som inte stämmer med Nordea-kundernas verksamhet, via bland annat [en bank] i Estland. Allt en klar signal om penningtvätt, säger man.

Efter det frågade en ekonomireporter finansmannen följande, enligt svensk textning.

(Ekonomireporter) – Hur säker är du på att informationen om Nordea är korrekt?
 (Finansman) – Det kommer från brottsutredningar som fransk och litauisk polis gjort.
 Den grundläggande informationen i vår anmälan är korrekt och verifierad.

Nordeas presschef sa att banken hade ett bra och nära samarbete med myndigheterna. En chefsåklagare på Ekobrottsmyndigheten sa att man skulle gå igenom anmälan och därefter fatta beslut om det fanns anledning att inleda förundersökning eller inte. Reportern sa sedan följande.

Det är inte första gången för Nordea. 2013 blev det 30 miljoner i böter i samband med [en teleoperatörs] mutaffärer i Uzbekistan. 2015 – 50 miljoner i böter för brister när det gäller att undvika penningtvätt. 2016 – Nordea hade hjälpt hundratals företag i Panamadokument. Det blev miljonböter i Luxemburg. Och det kan finnas fler affärer som de i rapporten tror [finansmannen]. (Finansman, svensk text) – Om informationen stämmer skulle det förvåna mig om situationen är begränsad till dessa få konton. Jag misstänker att den är mer omfattande. Men det måste förstas fastställas. (Reporter) – Nordea vill inte svara på frågor om det men uppger att man satsat stora resurser på att förbättra systemen mot penningtvätt.

Därefter följde en intervju med ekonomireportern i studion. Bland annat följande sades.

(Programledare) – ...än så länge är det misstankar då det rör sig om i det här fallet, men vi hörde ju i inslaget att det inte är första gången Nordea varit inblandat i sådant här. Är det en slump att det är just Nordea? (Ekonomireporter) – Vi hörde ju också om deras cv i de här frågorna, när det gäller penningtvätt och liknande. Om vi skulle, utgå... Om det var en person i stället för Nordea som hade den här historien, ett cv. 2013 så kunde jag inte hålla reda på kunderna [...] och fick betala 30 miljoner. 2015 fick jag betala 50 miljoner därför att jag systematiskt inte kunde skydda från penningtvätt och nu här strax innan sommaren så blir jag anklagad för penningtvätt i Danmark med kontanter. Jag menar, en sådan person skulle ju inte få jobb på en bank [...] så det är ingen tillfällighet skulle jag vilja hävda när det gäller Nordea. Det är inte en bank som andra. (Programledare) – Vi hörde här i inslaget, [finansmannen] sa att ska man, den som vill tvätta pengar behöver ha en samarbetsvillig bank. Och då undrar man ju liksom, hur svårt är det för en bank att upptäcka att man upplåter sig till sånt här? (Ekonomireporter) – Ja, hur svårt kan det vara? Det är inte raketteknik det handlar om. Det handlar om... Vi fick höra i inslaget, det är påhittade kunder, påhittade affärer, påhittade företag utan verksamhet och det finns en systematik i det här, och upprepning i de här affärerna som borde ha väckt misstankar. Det borde finnas människor, system på plats men det gjorde det inte på Nordea. (Programledare) – Aktien [...] föll med 4,5 procent idag. Hur ska man tolka det? (Ekonomireporter) – Ja... Aktiemarknaden sätter ett pris på det, bristen på förtroende för banken. Nu riskerar ju också Nordea dra på sig de amerikanska myndigheternas ögon och de slår till hårt om de kan hävda att man använt sig av det amerikanska finansiella systemet. Då kan det bli miljardböter, men det är inte bara de som har problem med förtroendet för kunderna har det också. Nordeas kunder har ju det minsta, det är den bank med det minsta förtroendet så det finns ett pris för allt det de gör. Nu hörde vi också informatören här berätta om vad banken gör, eller vad de vill berätta för oss, och det andas ju ingen öppenhet eller självvrannsakan och det är inte en väg framåt för ett företag, en bank som vill vinna tillbaks förtroende. (Programledare) – Det är alltså bara misstankar än så länge nu. Vi får se om det blir någon förundersökning eller inte.

ANMÄLAN

Anmälaren anser att inslaget byggde på spekulation och att Sveriges Television (SVT) tog ställning i frågan. Den aktuella banken beskrevs i starka ordalag och dömdes ut av ekonomireportern, fastän det inte var bevisat att banken gjort något fel. Det enda som hade hänt var att Ekobrottsmyndigheten tagit emot en anmälan. I inslaget tog man upp att banken långt tillbaka i tiden fått betala böter och spekulerade utifrån det om giltigheten i de nya anklagelserna.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SVT anser att inslaget överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet och anför i huvudsak följande.

Redaktionen bedömde att det fanns ett stort allmänintresse att berätta om nyheten. Den svenska storbanken har många kunder och börskursen hade påverkats negativt.

Ekonomireportern gjorde i studion, som ett svar på en fråga om Nordeas historik när det gäller penningtvätt, en analys som gick ut på att Nordea utmärker sig bland svenska storbanker när det gäller inblandning i penningtvätt. SVT anser att det fanns saklig grund för det ekonomireportern beskrev i sina kommentarer.

Att ekonomireportern valde att göra liknelsen med en anställningsintervju där man tittar på den sökandes cv var ett dramaturgiskt grepp för att pedagogiskt förklara varför bankens historik är relevant för bedömningen av de nya fakta som kommit fram. Ekonomireportern medverkar återkommande i *SVT Nyhetens* sändningar för att utifrån sin expertkunskap kommentera och belysa händelser och skeenden inom ekonomiområdet. Det är en för publiken bekant form och med kommentarsskyldigheten följer ett visst utrymme för värderande omdömen. SVT anser att ekonomireporterns kommentar ryms inom ramen för bestämmelsen.

Det framgick tydligt att uppgifterna i finansmannens rapport kom från honom. Banken bereddes tillfälle att svara i en filmad intervju, men avstod. Bankens bemötande – att banken efter avslöjanden och böter har satsat stora resurser på att motverka penningtvätt – återgavs i inslaget. Programledaren betonade vidare både i inledningen och avslutningen av studiosamtalet med ekonomireportern att det endast rörde sig om misstankar. Det påstods inte att banken var skyldig till anklagelserna.

AKTUELL BESTÄMMELSE

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i

sändningstillståndet). Kravet på opartiskhet tillämpas enligt praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Bestämmelsen innebär bland annat att en programledare eller reporter inte får göra värderande uttalanden eller ta ställning i kontroversiella frågor.

Av betydelse för bedömningen är också bestämmelsen om att SVT ska stimulera till debatt, kommentera och belysa händelser och skeenden samt granska myndigheter, organisationer och företag som har inflytande på beslut som rör medborgarna (8 § i sändningstillståndet). Med kommentarsskyldigheten följer ett visst utrymme för värderande omdömen.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden konstaterar att inslaget handlade om att en amerikansk finansman anklagat en storbank för penningtvätt. I inslaget redogjordes för anklagelserna och banken fick möjlighet att bemöta dem. Nämnden anser att ekonomireporterns kommentarer i den efterföljande studiointervjun var värderande men att de med viss tvekan får anses rymmas inom ramen för SVT:s kommentarsskyldighet. Inslaget strider mot den bakgrunden inte mot kraven på opartiskhet och saklighet. I bedömningen har nämnden särskilt beaktat att programledaren betonade att det endast rörde sig om misstankar.

Detta beslut har fattats av Dag Mattsson, Clas Barkman, Berivan Yildiz, Staffan Dopping, Malin Bergström, Bo-Erik Gyberg och Pia Rehnquist efter föredragning av Rasmus Johansson.

På granskningsnämndens vägnar

Dag Mattsson

Rasmus Johansson

Originalhandling med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.